

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA – 410.019.03.2015

P/15/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice

T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30

lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/080 – System szczepień ochronnych dzieci
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Beata Olejnik, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 94819 z dnia 24 lipca 2015 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
Jednostka kontrolowana	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Medycyny Rodzinnej” ¹ ul. Ligonía 11 D, 42-286 Koszęcin ²
Kierownik jednostki kontrolowanej	Specjalista Medycyny Rodzinnej, Lekarz Pediatria Adam E. Konina ³ [dowód: akta kontroli str. 3-4]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Koszęcinie prawidłowo realizował zadania związane z realizacją szczepień ochronnych dzieci.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że NZOZ prawidłowo stosował w praktyce zalecenia i standardy Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁴ oraz właściwej Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej w Lublińcu⁵ dotyczące prowadzenia szczepień obowiązkowych, terminowo przekazywał wymagane prawem sprawozdania ze stanu realizacji szczepień, prawidłowo przeprowadzał badania kwalifikacyjne oraz poprawnie prowadził dokumentację medyczną w zakresie szczepień ochronnych. Ponadto NZOZ zapewniał świadczeniobiorcom świadczenie usług przez personel spełniający odpowiednie standardy, dostęp do odpowiednio wyposażonego w sprzęt medyczny punktu szczepień i prowadził działania edukacyjne wśród opiekunów prawnych dzieci rozszerzające ich wiedzę o szczepieniach obowiązkowych i zalecanych. Opisane powyżej procedury i działania stosowane przez NZOZ przyczyniły się do wysokiej, bo sięgającej prawie 100% wyszczepialności⁶ wśród zbadanej populacji⁷.

¹ Wpisany do księgi rejestrowej Wojewody Śląskiego pod numerem 000000020243.

² W dalszej części NZOZ lub świadczeniodawcą.

³ Kierownik NZOZ.

⁴ W dalszej części PIS.

⁵ W dalszej części PPIS.

⁶ Zastosowane nazewnictwo pochodzi z materiałów Głównego Inspektora Sanitarnego „Stan sanitarny kraju w roku 2014”; http://www.gis.gov.pl/ckfinder/userfiles/files/BIP/Stan_sanitarny_kraju_za_rok_2014_web.pdf

⁷ Badaniem objęto populację 1.174 pacjentów i wykonane w tej grupie szczepienia obowiązkowe i zalecane w latach 2011-2015 (do końca I półrocza).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Stosowanie standardów bezpieczeństwa w zakresie szczepień ochronnych

Opis stanu faktycznego

Świadczeniodawca posiadał wewnętrzne procedury pn. „System Dobrej Jakości Higieniczno-Sanitarnej” oraz stosował zasady dostarczania szczepionek gwarantujące zachowanie łańcucha chłodniczego preparatów szczepionkowych. Posiadał również procedury postępowania z odpadami medycznymi, oraz rozmrażania, mycia i dezynfekcji lodówki służącej do przechowywania szczepionek. Personel medyczny dwa razy dziennie monitorował temperaturę w lodówce służącej do przechowywania preparatów szczepionkowych, odnotowując temperaturę w specjalnie do tego celu prowadzonym zeszycie.

[dowód: akta kontroli str. 68-70; 243-246; 248; 276-277]

Personel medyczny był na bieżąco informowany przez PPIS o szkoleniach i prelekcjach z zakresu szczepień ochronnych oraz o ukazujących się komunikatach z zakresu bezpieczeństwa epidemiologicznego kraju.

[dowód: akta kontroli str. 230-242]

Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego⁸ z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych, każde z wykonanych szczepień ochronnych poprzedzone było kwalifikacyjnym badaniem lekarskim wykonanym bezpośrednio przed szczepieniem, a adnotację o jego przeprowadzeniu zamieszczano w dokumentacji medycznej świadczeniobiorcy oraz na karcie uodpornienia⁹.

[dowód: akta kontroli str. 274; 277]

Stosownie do komunikatu GIS z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych¹⁰ szczepienia wykonywano w odstępach nie krótszych niż cztery tygodnie i zgodnie ze wskazaniem producentów preparatów szczepionkowych.

[dowód: akta kontroli str. 88-224;274]

Dzieci, mające rozpocząć naukę w szkole szczepiono, zgodnie z kalendarzem szczepień i zaleceniami producentów szczepionek, przy czym gros szczepień wykonywano w okresie do końca sierpnia danego roku¹¹. Jak wyjaśnił Kierownik NZOZ, takie podejście do realizacji obowiązku szczepień stosowane jest „(...) ze względów praktycznych, aby uzyskać lepsze wyniki wyszczepiania w poszczególnych rocznikach, korzystnie jest szczepić wiosną i latem, kiedy jest zdecydowanie mniej zachorowań na infekcje dróg oddechowych, niż rozpoczynanie szczepienia jesienią i zimą, gdzie bardzo dużo dzieci w tym okresie ze względu na częste infekcje nie może być zaszczepionych”. Powyższe podejście było akceptowane przez PPIS w trakcie kontroli NZOZ-u, nie wnoszono bowiem

⁸ W dalszej części GIS.

⁹ Powyższe stwierdzono badając populację 50 pacjentów urodzonych w 2011 r.

¹⁰ Dz. Urz. MZ z 2015 r., poz.14, dalej: komunikat GIS w sprawie programu szczepień ochronnych.

¹¹ Szczepienia obowiązkowe przypadające do realizacji w szóstym roku życia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi (pierwsza dawka przypominająca) i poliomyelitis (pierwsza dawka przypominająca) wykonano w 2011 r. u 57 pacjentów, z czego 37 szczepień, tj. 64,9% zrealizowano do końca sierpnia; w 2012 r. z 60 wykonanych szczepień 48 (tj.80,0%) wykonano do końca sierpnia; w 2013 r. z 58 wykonanych szczepień, 38 (65,5%) wykonano do końca sierpnia; w 2014 r. na 90 wykonanych szczepień dzieci w wieku przedszkolnym 40 (tj. 44,4%) zaszczepiono do końca sierpnia, a w 2015 r.(do końca I półrocza) na 68 dzieci w wieku przedszkolnym podlegających szczepieniu wg kalendarza szczepień, do końca I półrocza zaszczepiono 23, co stanowiło 33,8% populacji.

zastrzeżeń do wyżej zaprezentowanego sposobu wykonywania szczepień dzieci w wieku przedszkolnym.

[dowód: akta kontroli str. 34-36; 254-255]

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie przestrzegania standardów dotyczących obowiązkowych szczepień ochronnych.

2. Realizacja zadań związanych z systemem obowiązków szczepień ochronnych

2.1 Przestrzeganie przez świadczeniodawcę kalendarza szczepień

Opis stanu faktycznego

Według stanu na 30 czerwca 2015 r. u Świadczeniodawcy zarejestrowanych było 3.527 pacjentów, w tym 1.174¹² podlegających systemowi obowiązkowych szczepień ochronnych¹³, co odpowiadało liczbie posiadanych przez Świadczeniodawcę kart uodpornienia. Stanowili oni 33,3 % wszystkich pacjentów objętych opieką NZOZ-u.

[dowód: akta kontroli str. 14, 19]

Świadczeniodawca realizował szczepienia ochronne zgodnie z częścią III załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, szczepiąc w dziewiątym, a następnie w 12 miesiącu życia dziecka, w drugim roku oraz w czasie rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego. Stosowany w NZOZ system oparty na chronologicznym ułożeniu kart uodpornienia i systematycznym ich przeglądzie, gwarantował przestrzeganie kalendarza szczepień w poszczególnych rocznikach podlegających szczepieniom, co przełożyło się na wysoką wyszczepialność badanej populacji.

[dowód: akta kontroli str. 40; 275; 277]

Niezaszczepionych w latach 2011-2015 (do końca I półrocza)¹⁴ pozostawało łącznie 17 świadczeniobiorców¹⁵, co stanowiło 1,5% zbadanej populacji objętej kalendarzem szczepień liczącej 1.174 pacjentów. Należy jednak zauważyć, że 14 (tj. 82,4%) z 17 ww. przypadków niewykonanych szczepień obowiązkowych wynikało z medycznych przeciwwskazań do ich wykonania w danym momencie (osiem przypadków¹⁶) lub z czasowego lub całkowitego odroczenia ich wykonania ze względu na przewlekły stan chorobowy i ogólny stan zdrowia (sześć przypadków).

¹² Z tego urodzonych w: 2015 r. – 39; 2014 r. – 72; 2013 r. – 81; 2012 r. – 87; 2011 r. – 71; 2010 r. – 64; 2009 r. – 95; 2008 r. – 61; 2007 r. – 60; 2006 r. – 59; 2005 r. – 38; 2004 r. – 41; 2003 r. – 33; 2002 r. – 42; 2001 r. – 52; 2000 r. – 35; 1999 – 32; 1998 r. – 48; 1997 r. – 52; 1996 r. – 59 i w 1995 r. – 53.

¹³ Dla celów kontrolnych przyjęto datę zgłoszenia deklaracji do objęcia opieką medyczną przez kontrolowany NZOZ, a nie datę wpływu karty uodpornienia do Przychodni.

¹⁴ Kontrolą objęto okres od 2011 r. do końca I połowy 2015 r. Ilość niezaszczepionych wg stanu na dzień 31 sierpnia 2015 r. odnosi się do terminu prowadzenia czynności kontrolnych w toku, których stwierdzono niewykonanie szczepień do końca czerwca 2015 r.

¹⁵ Ur.: 9 stycznia 2014 r. (lp. 50.); 12 listopada 2013 r. (lp. 1172); 4 listopada 2013 r. (lp. 1174); 7 lutego 2010 r. (lp. 350); 1 października 2009 r. (lp. 395); 21 listopada 2008 r. (lp. 492); 4 marca 2007 r. (lp. 553); 30 kwietnia 2005 r. (lp. 706); 15 sierpnia 1998 r. (lp. 955); 8 kwietnia 1996 r. (lp. 1044); 15 września 1995 r. (lp. 1103); 25 marca 2015 r. (lp. 1175); 26 kwietnia 2013 r. (lp. 113), 26 kwietnia 2013 r. (lp. 189), 2 sierpnia 2009 r. (lp. 394), 8 listopada 2002 r. (lp. 824); 7 stycznia 2002 r. (lp. 825).

¹⁶ Do dnia zakończenia czynności kontrolnych tj. do 15 września 2015 r. liczba krótkotwale odroczonej od szczepień uległa zmniejszeniu do pięciu. Szczepienia w czasie trwania czynności kontrolnych wykonano u trzech świadczeniobiorców urodzonych: 8 kwietnia 1996 r. (lp. 1044); 4 listopada 2013 r. (lp. 1174) i 12 listopada 2013 r. (lp. 1172).

Czasowe lub całkowite odroczenia szczepień oparto o wyniki konsultacji specjalistycznych, a adnotacje o przyczynie odroczenia umieszczano w kartach uodpornienia oraz w dokumentacji medycznej.

[dowód: akta kontroli str. 88-224; 227; 247; 250-253; 258; 265; 281-282]

U Świadczeniodawcy wystąpiły trzy przypadki¹⁷ odmów wykonania szczepień (stanowiące 17,6% w grupie zidentyfikowanych 17 osób, u których stwierdzono niezrealizowanie szczepień wg kalendarza), złożonych przez opiekunów prawnych. Ich oryginały w formie pisemnych oświadczeń dołączono do kart uodpornienia. Ww. odmowy dotyczyły braku zgody na wykonanie szczepień przypominających, wykonywanych w szóstym roku życia przeciwko: błonicy, tężcowi, krztuścowi¹⁸ oraz przeciwko Poliomyelitis¹⁹, których termin realizacji upłynął w 2012 r.²⁰, 2013 r.²¹ i 2014 r.²²

[dowód: akta kontroli str. 203-204; 206; 209-210; 212]

Informacje o ww. trzech świadczeniobiorcach, których opiekunowie prawni nie wyrazili zgody na wykonanie szczepień ochronnych, przekazywano do PPIS w Lublińcu, w kwartalnych sprawozdaniach z realizacji szczepień ochronnych od 2012 r.

[dowód: akta kontroli str. 19-23; 71; 75]

Opiekunów prawnych dzieci podlegających szczepieniom obowiązkowym powiadamiano o zbliżającym się terminie szczepienia telefonicznie. Adnotację o powiadomieniu zamieszczano w kartach uodpornienia. W przypadku niestawienia się w terminie na szczepienie, ponawiano powiadomienie aż do skutku, a każdy opiekun prawny, stawiając się na pierwszej wizycie wraz z dzieckiem, otrzymywał od Świadczeniobiorcy kartkę z terminem następnego szczepienia.

[dowód: akta kontroli str. 87; 275; 277]

W latach 2011 – 2015 (do końca I półrocza) objętą badaniem populację²³ liczącą 1.174 pacjentów poddano łącznie 6.214 szczepieniom, przypadającym w różnych okresach życia, wynikających z kalendarza szczepień, z czego:

1. W pierwszym roku życia:

- w drugim miesiącu życia²⁴ (7-8 tygodniu życia), przeciwko:
  - wirusowemu zapaleniu wątroby typu B²⁵ zaszczepiono 297 z 298 dzieci, co stanowiło 99,7% zbadanej populacji, podlegającej szczepieniu wynikającemu z kalendarza szczepień. Szczepienia nie wykonano u jednego dziecka, które ze względu na stan zdrowia zostało odroczone od ww. rodzaju szczepienia²⁶;
  - Dtp zaszczepiono 297 z 298 dzieci, co stanowiło 99,3% populacji. Szczepień przeciwko Dtp nie wykonano u dwojga dzieci, odroczonech ze względów medycznych²⁷;

¹⁷ Dotyczy: ur. 1 października 2009 r. (lp. 395); 21 listopada 2008 r. (lp. 492) i ur. 4 marca 2007 r. (lp. 553).

¹⁸ W dalszej części: *Dtp*.

¹⁹ W dalszej części: *Polio*.

²⁰ Świadczenioborca ur. 4 marca 2007 r. (lp. 553).

²¹ Świadczenioborca ur. 21 listopada 2008 r. (lp. 492).

²² Świadczenioborca ur. 1 października 2009 r. (lp. 395).

²³ Przez objętą badaniem populację należy rozumieć świadczenioborców podlegających szczepieniom wg kalendarza szczepień zadeklarowanych do objęcia opieką medyczną u Świadczeniodawcy w latach objętych kontrolą, tj. 2011 – 2015 (do końca I półrocza).

²⁴ Podawane są: druga dawka szczepionki przeciwko WZW typu B i pierwsze dawki szczepionek przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi oraz Inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus Influenzae* typu B.

²⁵ W dalszej części: *WZW typu B*.

²⁶ Dotyczy pacjenta lp. 1175 (ur. 25 marca 2015 r.).

²⁷ Dotyczy pacjentów nr lp.: 1175 (ur. 25 marca 2015 r.) i 189 (ur. 26 kwietnia 2012 r.).

- inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus Influenzae* typu B²⁸ zaszczepiono 297 z 299 dzieci, co stanowiło 99,3% populacji²⁹,
[dowód: akta kontroli str. 88-113; 266]
- w trzecim - czwartym miesiącu życia³⁰ (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia), przeciwko:
  - Dtp zaszczepiono 309 z 310 dzieci, co stanowiło 99,7% populacji. Szczepienia nie wykonano u jednego dziecka, które ze względu na stan zdrowia zostało odroczone od ww. rodzaju szczepienia³¹;
  - Polio zaszczepiono 309 z 310 dzieci, co stanowiło 99,7% populacji³²;
  - Hib zaszczepiono 309 z 310 dzieci, co stanowiło 99,7% populacji³³,
[dowód: akta kontroli str. 114-137; 267]
- w piątym - szóstym miesiącu życia³⁴ (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia), przeciwko:
  - Dtp zaszczepiono 312 z 313 dzieci, co stanowiło 99,7% populacji. Szczepienia nie wykonano u jednego dziecka, które ze względu na stan zdrowia zostało odroczone od ww. rodzaju szczepienia³⁵;
  - Polio zaszczepiono 312 z 313 dzieci, co stanowiło 99,7% populacji³⁶;
  - Hib zaszczepiono 311 z 312 dzieci, co stanowiło 99,7% populacji³⁷;
[dowód: akta kontroli str. 138-161; 268]
- w siódmym miesiącu życia przeciwko WZW typu B³⁸, zaszczepiono 100% populacji liczącej 311 dzieci.
[dowód: akta kontroli str. 162-169]

2. W drugim roku życia:

- W 13-14 miesiącu życia³⁹, przeciwko:
  - odrze, śwince i różyczce, zaszczepiono 316 z 318 dzieci, co stanowiło 99,4% populacji. Nie zaszczepiono dwojga dzieci ze względu na odroczenie wynikające ze stanu zdrowia w tym jedno długotrwale⁴⁰;
[dowód: akta kontroli str. 170-177; 269]
- W 16-18 miesiącu życia⁴¹, przeciwko:
  - Dtp zaszczepiono 327 z 331 dzieci, co stanowiło 98,8% populacji. Szczepień nie wykonano łącznie u czworga dzieci, z czego u dwojga długotrwale odroczonej ze względu na stan zdrowia i dwojga w związku z chwilowymi przeciwwskazaniami do wykonania szczepień⁴²;
  - Polio zaszczepiono 327 z 331 dzieci, co stanowiło 98,8% populacji⁴³;

²⁸ W dalszej części: *Hib*.

²⁹ Jak powyżej.

³⁰ Podawane są: drugie dawki szczepionek przeciwko Dtp i Hib oraz pierwsza dawka szczepionki przeciwko Polio.

³¹ Dotyczy świadczeniobiorcy lp. 189 (ur. 26 kwietnia 2012 r.).

³² Jak powyżej.

³³ Jak powyżej.

³⁴ Podawane są: trzecie dawki szczepionek przeciwko Dtp i Hib oraz druga dawka szczepionki przeciwko Polio.

³⁵ Dotyczy świadczeniobiorcy lp. 189 (ur. 26 kwietnia 2012 r.).

³⁶ Jak powyżej.

³⁷ Jak powyżej.

³⁸ Podawana jest trzecia dawka szczepionki przeciwko WZW typu B. (Nie dotyczy szczepionek skojarzonych).

³⁹ Podawana jest pierwsza dawka szczepionki przeciwko odrze, śwince i różyczce.

⁴⁰ Dotyczy pacjentów lp. 189 (ur. 26 kwietnia 2012 r.) i lp.50 (ur. 9 stycznia 2014 r.).

⁴¹ Podawane są: czwarte dawki szczepionek przeciwko Dtp i Hib oraz trzecia dawka szczepionki przeciwko Polio.

⁴² Dotyczy odpowiednio pacjentów: lp. 113 (ur. 26 kwietnia 2013 r.), lp. 189 (ur. 26 kwietnia 2012 r.) i lp. 1172 (ur. 12 listopada 2013 r.), lp. 1174 (ur. 4 listopada 2013 r.).

⁴³ Jak powyżej.

- Hib zaszczepiono 327 z 332 dzieci, co stanowiło 98,5% populacji. Szczepień nie wykonano łącznie u pięciorga świadczeniobiorców, z czego w trzech przypadkach z powodu chwilowych przeciwwskazań do wykonania szczepień i w dwóch przypadkach z powodu chorób przewlekłych⁴⁴.

[dowód: akta kontroli str. 178-201; 270]

3. W szóstym roku życia⁴⁵, przeciwko:

- Dtp zaszczepiono 288 z 292 dzieci, co stanowiło 98,6% populacji. Szczepień nie wykonano łącznie u czworga dzieci, z czego jedno dziecko nie zostało zaszczepione z powodu przeciwwskazań zdrowotnych (odroczone), a na zaszczepienie pozostałych trojga zgody nie wyrazili opiekunowie prawni⁴⁶;
- Polio zaszczepiono 316 z 320 dzieci, co stanowiło 98,8% populacji⁴⁷.

[dowód: akta kontroli str. 202-213; 274]

4. W 10 roku życia⁴⁸, przeciwko odrze, śwince i różyczce zaszczepiono 202 z 203 dzieci, co stanowiło 99,5% populacji. Nie zaszczepiono jednego dziecka w związku z przejściowymi przeciwwskazaniami do szczepień⁴⁹.

[dowód: akta kontroli str. 216-217; 262]

5. W 14 roku życia⁵⁰, przeciwko Dtp, zaszczepiono 202 z 205 dzieci, co stanowiło 98,5% populacji. Troje niezaszczepionych dzieci było obarczonych przeciwwskazaniami do zaszczepienia dawkami przypominającymi przeciwko ww. zakażeniom⁵¹.

[dowód: akta kontroli str. 218-221; 271]

6. W 19 roku życia⁵², przeciwko Dtp, zaszczepiono 143 z 145 świadczeniobiorców, co stanowiło 98,6% populacji.

[dowód: akta kontroli str. 222-224; 227; 264]

2.2 Szczepionki wykorzystane do realizacji obowiązku szczepień ochronnych

Opis stanu faktycznego

Szczepienia obowiązkowe realizowano z zastosowaniem szczepionek zakupionych przez Ministra Zdrowia, jak i zakupionych przez opiekunów prawnych dzieci. W latach 2011-2015 (do dnia 30 czerwca) udział szczepionek refundowanych we wszystkich szczepieniach wyniósł 62,5%⁵³, a szczepionek zakupionych bezpośrednio przez opiekunów prawnych dzieci 37,5%⁵⁴. Wyszczepialność szczepionkami zakupionymi przez MZ sięgającą 100% realizowano uodparniając dzieci przeciwko odrze, śwince i różyczce (zarówno dawką podstawową, podawaną w 13-14 miesiącu życia jak i uzupełniającą, podawaną w 10 roku życia) podobnie jak

⁴⁴ Dotyczy odpowiednio pacjentów: lp. 1172 (ur. 12 listopada 2013 r.), lp. 1174 (ur. 4 listopada 2013 r.), lp. 350 (ur. 7 lutego 2010 r.) i lp. 113 (ur. 26 kwietnia 2013 r.), lp. 189 (ur. 26 kwietnia 2012 r.).

⁴⁵ Podawane są pierwsze dawki przypominające szczepień przeciwko Dtp i Polio.

⁴⁶ Dotyczy odpowiednio pacjentów: lp. 394 (3 września 2009 r.) i lp. 395 (ur. 1 października 2009 r.), lp. 492 (ur. 21 listopada 2008 r.), lp. 553 (ur. 4 marca 2007 r.).

⁴⁷ Jak powyżej.

⁴⁸ Podawana jest dawka przypominająca szczepionki przeciwko odrze, śwince i różyczce.

⁴⁹ Dotyczy pacjenta lp. 706 (ur. 30 kwietnia 2005 r.).

⁵⁰ Podawana jest druga dawka przypominająca szczepienie przeciwko Dtp.

⁵¹ Dotyczy pacjentów: lp. 955 (ur. 15 sierpnia 1998 r.), lp. 824 (ur. 8 listopada 2002 r.), lp. 825 (ur. 7 stycznia 2002 r.).

⁵² Podawana jest trzecia dawka przypominająca szczepienie przeciwko Dtp.

⁵³ Szczepionkami refundowanymi wykonano łącznie 3.436 szczepień.

⁵⁴ Szczepionki zakupione indywidualnie przez opiekunów prawnych dzieci zastosowano przy wykonaniu 2.063 szczepień.

w przypadku dawek szczepień przypominających przeciwko tężcowi, błonicy i krztuścowi oraz przeciwko polio podawanych w 6, 10, 14 i 19 roku życia. W pozostałych przypadkach szczepienia realizowane przez Świadczeniobiorcę (w przedziale wiekowym do 18 miesiąca życia) realizowano głównie z użyciem szczepionek skojarzonych, zakupionych indywidualnie przez opiekunów prawnych dzieci. W ww. przedziale wiekowym udział szczepionek zakupionych indywidualnie przez opiekunów prawnych dzieci w stosunku do szczepionek refundowanych przez Ministerstwo Zdrowia w latach 2011- 2015 (do końca I półrocza) kształtował się w następujący sposób:

I. Szczepienia obowiązkowe dzieci w wieku 2 miesięcy (7-8 tydzień życia):

- WZW typu B – na 297 szczepień 240 (80,8%) wykonano szczepionkami refundowanymi, a 56 (19,2%) szczepionkami zakupionymi indywidualnie przez opiekunów prawnych;

- Dtp - na 296 szczepień, 131 (44,3%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 165 (55,7%) szczepionkami zakupionymi indywidualnie przez opiekunów prawnych;

- inwazyjne zakażenia Hib - na 297 podanych szczepionek 132 (44,4%) dzieci zaszczepiono szczepionkami refundowanymi, a 165 (55,6%) szczepionkami zakupionymi indywidualnie przez opiekunów prawnych dzieci;

[dowód: akta kontroli str. 88-113]

II. Szczepienia obowiązkowe dzieci w wieku trzech-czterech miesięcy (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia):

- Dtp – na 309 szczepień 127 (41,1%) wykonano z użyciem szczepionek refundowanych, a 182 (58,9%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;

- Hib – na 309 podanych szczepionek 127 (41,1%) podano z użyciem preparatów refundowanych, a 182 (58,9%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;

- Polio - na 309 szczepień 127 (41,1%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 182 (58,9%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;

[dowód: akta kontroli str. 114-137]

III. Szczepienia obowiązkowe dzieci w wieku pięciu-sześciu miesięcy (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia):

- Dtp – na 312 szczepień 132 (42,3%) wykonano przy użyciu preparatów refundowanych, a 180 (57,7%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;

- Hib – na 311 szczepień 131 (42,1%) wykonano przy użyciu preparatów refundowanych, a 180 (57,9%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;

- Polio – na 312 wykonanych szczepień 132 (42,3%) zrealizowano przy użyciu preparatów refundowanych, a 180 (57,7%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;

[dowód: akta kontroli str. 138-161]

IV. Szczepienie obowiązkowe dzieci w siódmym miesiącu życia na WZW typu B – na 311 wykonanych szczepień 279 (89,7%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a pozostałe 32 (10,3%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;

[dowód: akta kontroli str. 162-169]

V. Szczepienia obowiązkowe dzieci w wieku 16-18 miesięcy:

- Dtp – na 327 szczepień 140 (42,8%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 187 (57,2%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- Polio – na 327 szczepień 140 (42,8%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 187 (57,2%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- Hib – z 327 szczepień 140 (42,8%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 187 (57,2%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych.

[dowód: akta kontroli str. 178-201]

Wysoki procent szczepionek tzw. skojarzonych, nabywanych indywidualnie przez opiekunów prawnych dzieci i stosowanych głównie u dzieci do ukończenia 18 miesiąca życia, jak wyjaśnił Kierownik NZOZ, wynika przede wszystkim z przekonania opiekunów prawnych dzieci, że szczepionki te są o wiele bardziej bezpieczne, skuteczne i nowocześniejsze niż te, które otrzymują bezpłatnie. Ponadto opiekunowie prawni posiadają również wiedzę o standardach szczepień realizowanych w Unii Europejskiej i innych krajach, gdzie szczepionki skojarzone od dawna są podstawą szczepień wynikających z kalendarza szczepień. Innym elementem mającym istotny wpływ na wybór szczepionek skojarzonych, jest liczba wkluć. *„Każdy rodzic/opiekun prawny, jeżeli ma do wyboru 1 lub 3 wklucia dla swojego dziecka, jeśli nie istniałaby bariera finansowa wybrałby szczepionkę skojarzoną”.*

[dowód: akta kontroli str. 85]

Świadczeniodawca nie wykonywał szczepień szczepionkami dostarczanymi przez rodziców, gdyż nie posiadał pewności zachowania cyklu chłodniczego w ich transporcie. Sporadycznie szczepienia wykonywano szczepionkami dostarczonymi przez opiekunów z apteki przy NZOZ. Pozostałe szczepionki, nabywane indywidualnie przez rodziców i zamawiane u Świadczeniodawcy, kupowane były w hurtowni, która dostarczała je na miejsce samochodem chłodnią gwarantującym zachowanie łańcucha chłodniczego.

[dowód: akta kontroli str. 87; 276]

W latach 2011 – 2015 świadczeniodawca nie wykonywał szczepień ochronnych u pacjentów, nad którymi nie sprawował opieki profilaktycznej. Pacjenci, których karty uodpornień posiadał świadczeniodawca, byli jednocześnie zadeklarowani w kontrolowanym NZOZ.

[dowód: akta kontroli str. 88-224; 275]

Karty uodpornienia pacjentów, którzy rezygnowali z opieki medycznej tut. NZOZ, przekazywano do nowego świadczeniodawcy listem poleconym, na adres podany przez świadczeniobiorcę lub w oparciu o comiesięczne raporty z NFZ zawierające informacje o pacjentach, którzy przeszli do innych placówek służby zdrowia.

[dowód: akta kontroli str. 278]

W przypadkach nowych pacjentów, rodzaj podanych szczepionek oraz harmonogram ich podawania ustalano po otrzymaniu karty uodpornienia od poprzedniego świadczeniodawcy. W przypadkach zgłaszania się opiekunów prawnych z dziećmi, u których część szczepień uodporniających wykonana została za granicą, realizacja kalendarza szczepień obowiązkowych ustalana była w porozumieniu z PPIS, na podstawie wpisów w książeczce zdrowia dziecka.

[dowód: akta kontroli str. 278]

Opis stanu
faktycznego

2.3 Realizacja zalecanych szczepień ochronnych

W kontrolowanym okresie NZOZ wykonywał szczepienia zalecane. Ww. szczepieniom poddało się łącznie 261 świadczeniobiorców, szczepiąc się przeciwko: wirusowemu zapaleniu wątroby typu A – jedna osoba; ospie wietrznej; – sześć osób; kleszczowemu zapaleniu mózgu – jedna osoba; grypie - 178 osób⁵⁵; zakażeniom *Neisseria meningitidis* (meningokokowym) – trzy osoby; zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* (pneumokokowym) – 33 osoby; biegunkom rotawirusowym – 37 osób; zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego – jedna osoba i przeciwko rakowi szyjki macicy – jedna osoba.

[dowód: akta kontroli str.6-13; 79-84]

W kontrolowanym okresie, NZOZ nie uczestniczył w programach samorządowych finansowania zakupu szczepionek na szczepienia zalecane. Jak wyjaśniono, wysoki koszt zakupu tego typu preparatów szczepionkowych, a zwłaszcza przeciwko pneumokokom, meningokokom i rotawirusom, pomimo dużego zainteresowania wśród opiekunów prawnych dzieci, znacząco wpływa na niski poziom wyszczepialności przeciwko tym zakażeniom.

[dowód: akta kontroli str. 257]

2.4 Przeprowadzanie przez świadczeniodawcę badań kwalifikacyjnych przed wykonaniem obowiązkowych szczepień

Opis stanu
faktycznego

Świadczeniodawca każdorazowo bezpośrednio przed wykonaniem szczepienia przeprowadzał badanie kwalifikacyjne przedmiotowe i podmiotowe pacjenta. Bezpośrednio przed wykonaniem szczepienia, w przypadku każdego zgłaszającego się na szczepienie pielęgniarka ponownie ustalała wiek, celem upewnienia się czy pacjent znajduje się w odpowiednim okresie do podania szczepionki, mierzono jego wzrost, obwód głowy, klatki piersiowej, temperaturę i wagę. Ww. informacje zamieszczano w dokumentacji medycznej wraz z adnotacją o braku przeciwwskazań do szczepień i informacją dla pielęgniarki, że dziecko może zostać zaszczepione. Również bezpośrednio przed podaniem szczepionki, informowano opiekunów prawnych o możliwości wystąpienia stanów podgorączkowych i sposobie postępowania na wypadek ich wystąpienia po podaniu szczepionki. Informacje o podanej szczepionce, jej rodzaju wraz z datą wykonania szczepienia zamieszczano w książeczce zdrowia dziecka, karcie uodpornienia oraz w dokumentacji medycznej. W badanej populacji nie stwierdzono przypadku, w którym świadczeniodawca wykonałby szczepienie nie posiadając pełnej informacji na temat szczepień wykonanych przed objęciem opieką medyczną danego pacjenta⁵⁶.

[dowód: akta kontroli str. 88-257; 277-278]

2.5 Kwalifikacje personelu oraz wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych do wykonywania szczepień

Opis stanu
faktycznego

Osoby przeprowadzające obowiązkowe szczepienia posiadały niezbędne kwalifikacje w postaci ukończonego w 2002 r. kursu specjalistycznego pn. „Szczepienia ochronne”, zgodnie z wymogami określonymi w § 6 rozporządzenia

⁵⁵ W tym również ujęto pacjentów powyżej 19 r.ż. ze względu na brak ewidencji tego typu szczepień na kartach uodpornienia w badanej próbie (85 osób w 2011 r.; 35 osób w 2012 r.; 32 osoby w 2013 r.; 26 osób w 2014 r.).

⁵⁶ Przeprowadzanie przez świadczeniodawcę badań kwalifikacyjnych przed wykonaniem obowiązkowych szczepień sprawdzono na próbie 50 losowo wybranych kart indywidualnej dokumentacji medycznej dzieci urodzonych po 1 stycznia 2011 r.

Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych⁵⁷.

Świadczeniodawca zapewnił dostęp do Punktu szczepień codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach popołudniowych z wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy, a po godzinie 15:00, dwa razy w tygodniu - we wtorki i czwartki, po wcześniejszym uzgodnieniu wizyty.

Punkt szczepień był funkcjonalnie połączony z gabinetem zabiegowym wyposażonym w sprzęt ratunkowy na wypadek wystąpienia wstrząsu anafilaktycznego w trakcie wykonywania iniekcji.

Poprzez wydzielenie odrębnego wejścia do Punktu szczepień i bezpośrednie połączenie wejścia z pomieszczeniami wchodzącymi w skład Punktu, zabezpieczono dzieci zgłaszające się na szczepienia od kontaktu z dziećmi chorymi.

Punkt szczepień wyposażony był w urządzenie chłodnicze wraz z termometrem do pomiaru temperatury wewnątrz urządzenia, a szczepionki przechowywano w oryginalnych opakowaniach zbiorczych. Pomiarów temperatury w urządzeniu chłodniczym dokonywano codziennie odnotowując jej wysokość w zeszycie przeznaczonym do tego celu, a termin przydatności szczepionek i ich stan posiadania sprawdzany był na bieżąco i odnotowywany w rejestrze rozchodu szczepionek, prowadzonym przez pielęgniarki.

[dowód: akta kontroli str. 37-43, 68-70]

Urządzenie chłodnicze do przechowywania szczepionek nie posiadało awaryjnego zasilania na wypadek braku dostaw prądu. Jednak jak wyjaśniono, taka sytuacja wystąpiła w historii działalności Świadczeniodawcy zaledwie raz. Wszystkie szczepionki zostały przetransportowane lodówkami turystycznymi w miejsce z działającymi urządzeniami chłodniczymi zapewniającymi optymalne warunki ich przechowywania z zachowaniem ciągu chłodniczego.

[dowód: akta kontroli str. 68, 74]

2.6 Występowanie niepożądanych objawów poszczepiennych u dzieci zaszczepionych u świadczeniodawcy

Opis stanu faktycznego

W kartach uodpornienia będących w posiadaniu Świadczeniodawcy i objętych kontrolą nie stwierdzono wpisów o występowaniu niepożądanych odczynów poszczepiennych⁵⁸. Brak również wpisów z okresu objętego kontrolą w zeszytach prowadzonych w celu odnotowywania NOP.

[dowód: akta kontroli str. 72-73; 87; 257; 283-290]

2.7 Prowadzenie przez świadczeniodawcę dokumentacji medycznej dotyczącej szczepień

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z § 13 i § 14 rozporządzenia ws. obowiązkowych szczepień, Świadczeniodawca sporządzał rzetelnie i terminowo przekazywał do PPIS w Lublińcu za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub listem poleconym sprawozdania z przeprowadzonych szczepień ochronnych. Sprawozdania zawierały dane o ilości wykorzystanych przez NZOZ szczepionek oraz o liczbie osób

⁵⁷ Dz.U. Nr 182, poz.1086 ze zm. w dalszej części „rozporządzenie ws. obowiązkowych szczepień”.

⁵⁸ W dalszej części NOP.

uchylających się od obowiązku szczepień wraz z imiennym wykazem osób uchylających się.

[dowód: akta kontroli str. 20; 22; 25-33; 71; 75; 87]

Informacje o wykonaniu obowiązkowych szczepień ochronnych zamieszczano - zgodnie z § 9 ust. 1 rozporządzenia ws. obowiązkowych szczepień - w kartach uodpornienia, książeczkach zdrowia dziecka oraz w dokumentacji medycznej pacjentów, odnotowując każdorazowo⁵⁹ w odpowiednim miejscu datę wykonania szczepienia oraz nazwę podanego preparatu szczepionkowego. Zamieszczone w ww. dokumentach informacje potwierdzali swoim podpisem: pielęgniarka wykonująca szczepienie oraz lekarz przeprowadzający lekarskie badanie kwalifikacyjne.

[dowód: akta kontroli str. 275; 277]

Świadczeniodawca nie posiadał elektronicznego systemu umożliwiającego nadzór nad realizacją kalendarza szczepień ochronnych u dzieci, a bezpośredni nadzór nad realizacją kalendarza szczepień powierzono personelowi medycznemu.

[dowód: akta kontroli str. 39-43; 275; 276-278]

W latach 2011-2014 PPIS przeprowadził u świadczeniodawcy łącznie 23 kontrole szczepień ochronnych, w tym dziewięć przeprowadzono w Poradni dla dorosłych i 14 w Poradni Dziecięcej⁶⁰. Kontrolami objęto zarówno dokumentację medyczną, jak i realizację szczepień. Doraźne zalecenia, uwagi i wnioski zawarte w protokołach z czterech kontroli⁶¹ przeprowadzonych w 2011 r. w Poradni „D” zrealizowano.

[dowód: akta kontroli str. 34-36]

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność oraz organizację pracy NZOZ w zbadanym zakresie, a w szczególności rzetelny nadzór nad kalendarzem szczepień i wysoką wyszczepialność populacji dzieci objętych systemem szczepień ochronnych.

3. Prowadzenie zadań edukacyjnych z zakresu obowiązkowych szczepień ochronnych

Opis stanu faktycznego

Świadczeniodawca prowadził wśród opiekunów prawnych dzieci akcje edukacyjne dotyczące szczepień obowiązkowych oraz zalecanych. W poczekalni Punktu szczepień udostępniano ulotki zawierające informacje na temat szczepień i ich działania, bezpieczeństwa szczepionek stosowanych przy szczepieniach obowiązkowych jak i zachęcających do wykonania szczepień zalecanych. Dostępny był również, w formie ulotki, wyciąg z Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 30 października 2014 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2015, dotyczący szczepień ochronnych dla dzieci do lat dwóch. Ponadto, jak wyjaśniono, każdy rodzic/opiekun prawny podczas wizyty otrzymywał broszurę z kalendarzem szczepień obowiązkowych, informowany był o możliwościach wystąpienia NOP oraz zachęcany był do szczepień uzupełniających dzieci.

[dowód: akta kontroli str. 44-65, 68]

⁵⁹ Poprawność prowadzenia przez świadczeniodawcę dokumentacji medycznej dotyczącej szczepień sprawdzono na próbie 50 losowo wybranych kart indywidualnej dokumentacji medycznej dzieci urodzonych po 1 stycznia 2011 r.

⁶⁰ W tym trzy w 2011 r., trzy w 2012 r., cztery w 2013 r. i cztery w 2014 r.

⁶¹ Doraźne zalecenia, uwagi i wnioski pokontrolne zawarto w protokołach z kontroli przeprowadzonych w 2011 r. o nr: 218/1211/NS/EP/2011 z dnia 5 sierpnia 2011 r., 267/1211/NS/EP/2011 z dnia 28 października 2011 r. oraz 268/1211/NS/EP/11 z dnia 28 października 2011 r.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Świadczeniodawcy w zakresie prowadzenia działań edukacyjnych dotyczących szczepień ochronnych obowiązkowych i promowania wśród opiekunów prawnych informacji o szczepieniach uzupełniających.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶² kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 12 października 2015 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler nadzorujący
Mariusz Podolski
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....

---

⁶² Dz. U. z 2015 r., poz. 1096